

SERV-WERKPROGRAMMA 2024

SAMENVATTING

Dit SERV-werkprogramma bevat het overzicht van de geplande projecten en activiteiten van de SERV met klemtoon op de eerste jaarhelft van 2024. Ze staan vooral in het teken van de nieuwe regeerperiode na de verkiezingen van 9 juni 2024. De globale planning voor de tweede jaarhelft van 2024 wordt later (her)bekeken, ook in het licht van het nieuwe Vlaamse regeerakkoord. De ambitie is om zo een gezaghebbende stem te zijn en te blijven in de aanloop naar en tijdens de volgende regeerperiode.

We zitten anno 2023-2024 nog steeds in moeilijke, turbulente tijden. De sociaal-economische situatie is zorgwekkend, de

geopolitieke omstandigheden baren grote zorgen en de klimaatverandering wordt steeds tastbaarder. Flexibiliteit in de uitvoering van dit werkprogramma en kort op de bal spelen zijn dus nodig. Daarom voorziet dit werkprogramma expliciet ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en actuele noden die opduiken.

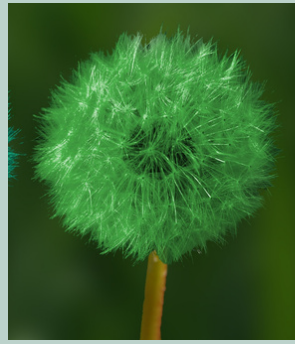
De belangrijke thema's en dossiers op de overleg-, advies en onderzoeksagenda kunnen als volgt worden samengevat.

**BELEIDSPRIORITEITEN
NIEUWE
REGEERPERIODE**

**GROTE
TRANSFORMATIES**

**IEDEREEN NODIG,
IEDEREEN MEE**

**BESTUURLIJKE EN
BUDGETTAIRE
MODERNISERING**

Beleidsprioriteiten voor de nieuwe regeerperiode

De sociale partners willen de komende maanden met **sterke dossiers** wegen op de politieke onderhandelingen en besluitvorming en zo ook het belang en de meerwaarde beklemtonen van het sociaal overleg in de SERV zodat de Vlaamse sociale partners ook in de volgende legislatuur een belangrijke, constructieve rol kunnen opnemen in het brede sociaal-economische beleid.

De SERV zal de belangrijkste vragen en boodschappen voor de nieuwe legislatuur bundelen in een **prioriteitennota** voor de nieuwe Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement.

Grote transformaties

De economie en samenleving gaan door **grote transformaties**: de energie/klimaattransitie, de digitale transitie, de demografische transitie, de transitie op het vlak van inzet van mensen, de geopolitieke transitie, ... Elk van die transities is belangrijk en staat op de radar van de SERV.

In dat kader zal de SERV nog meer investeren in de opvolging van **lange termijn doelstellingenkaders en de**

Europese en internationale

ontwikkelingen, o.a. door intens overleg over de landspecifieke aanbevelingen voor België in het kader van het Europese Semester.

In het bijzonder zal de SERV werken rond:

- **Digitale transitie**: de coronacrisis, de Oekraïne-crisis en de energiecrisis hebben de afhankelijkheid van Europa en Vlaanderen voor strategische producten en kritische grondstoffen blootgelegd. Voortbouwend op het eerder opgestarte traject rond strategische autonomie zal de SERV zich in de eerste jaarhelft 2024 toespitsen op digitale soevereiniteit. De SERV zal ook een verdere insteek of reactie voorbereiden op de transversale digitale strategie voor Vlaanderen die in opmaak is.
- **Klimaat- en energietransitie**: de werkzaamheden rond strategische autonomie worden ook ingevuld vanuit het streefdoel van een circulaire en klimaatneutrale economie. Daarnaast gaan de komende periode belangrijke investeringen moeten gebeuren in energie-infrastructuur en het energiezuiniger maken van infrastructuur. Een advies over netinvesteringen en netschulden wordt begin 2024 gepubliceerd. De SERV bereidt tevens een rapport en advies

voor over collectieve projecten in het kader van de energietransitie.

- **Uitdagingen woonbeleid:** de SERV zal zijn analyse afronden van de manier waarop de uitdagingen op de woonmarkt raken aan diverse sociaal-economische thematieken en uitdagingen. Dit vormt de basis voor een onderbouwde oproep voor de aanpak van de uitdagingen op de woonmarkt.

Iedereen nodig, iedereen mee

Iedereen nodig, iedereen mee slaat in de eerste plaats op de **uitvoering van het VESOC-Werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'**, dat werd afgesloten tussen de Vlaamse Regering en de meeste sociale partners (Voka, ACV, UNIZO, ACLVB, Boerenbond en Verso).

Daarbij werkt de SERV actief mee aan het **versnellingsplan** re-integratie van personen met gezondheidsuitdagingen in Vlaanderen en wordt binnen de SERV een actieplan voor de tewerkstelling van **60-plussers** voorbereid en samen met VDAB, DWSE en de minister bevoegd voor werk verder uitgewerkt. Ook de thematiek van de activering van **langdurig werkzoekenden** zal op de overlegagenda komen.

Rond **levenslang leren** willen de sociale partners een versnelling hoger schakelen vanuit een sociaal-economische visie op levenslang leren en het Vlaams opleidingsbeleid. Daarnaast werkt de SERV aan een advies over de beroepskwalificaties en aan een initiatief voor rond de waardering van het beroepsgericht en technisch onderwijs.

Rond **lokaal arbeidsmarktbeleid** sloten de sociale partners binnen de SERV en de lokale besturen binnen VVSG in het najaar van 2023 een bilateraal pact 'Samen en lokaal voor werk'. Thans wordt aan een akkoord met de Vlaamse regering gewerkt. Er zal een event worden georganiseerd om de engagementen uit het pact onder de aandacht te brengen en om de dialoog aan te gaan over mogelijke

verdere stappen en de concrete uitvoering van het pact.

De SERV zal begin 2024 een advies uitbrengen over het **groei pakket**. Ook kinderopvang en 'juiste zorg, juiste plaats' zullen meegenomen worden in de prioriteitennota voor de nieuwe regeerperiode. Verder ligt de focus op kennisversterking rond **preventief gezondheidsbeleid**.

Bestuurlijke en budgettaire modernisering

De verbetering van de **werking van de Vlaamse overheid** wordt een belangrijk thema voor de volgende legislatuur. De SERV zal daarover een advies uitbrengen dat zowel ingaat over de werking van de Vlaamse overheid op zich als in relatie tot de andere bestuursniveaus (lokale besturen en interbestuurlijke verhoudingen). Ook de problematiek van de **publieke dienstverlening** zal daarin aan bod komen. De sociale partners zullen de initiatieven rond een eventuele zevende staatshervorming verder opvolgen.

Tot slot blijft de werking rond begroting en financiën een uithangbord voor de SERV. De SERV zal in de eerste maanden van 2024 een visienota voor **begrotingsbeleid** in de volgende legislatuur publiceren, waarin ook het Vlaamse fiscaal beleid aan bod komt op basis van een rapport over **15 jaar Vlaams fiscaal beleid**. Verder staan ook een **begrotingsrapport** over de legislatuur 2019-2024 en een **advies over de begroting 2025** op de agenda.

De SERV investeert ook verder in zijn internationale werking en netwerken, in het bijzonder ook in het licht van het Europees voorzitterschap door België in de eerste helft van 2024. De SERV zal tevens een advies formuleren met voorstellen voor een performante en structurele **opvolging van de Europese beleidsagenda** binnen de Vlaamse Overheid.

Stichting Innovatie & Arbeid

Het werkprogramma van de Stichting Innovatie & Arbeid voor 2024 bevat vier onderzoeksprojecten, een lijst van verkenningen en de initiatieven in het kader van de twee recurrente metingen die de Stichting Innovatie & Arbeid uitvoert. Ook de valorisatie van het onderzoek krijgt veel aandacht.

De **onderzoeksprojecten** gaan over de onderstaande thema's:

- Werkhoeveelheid en arbeidsmarktkrapte, waarbij de situatie en strategieën van ondernemingen kwantitatief in kaart worden gebracht;
- Innovatie in ondernemingen en beroepen. Hier gaat het om een drieluik om beter te begrijpen hoe innovatie effectief wordt ingevuld en vorm krijgt. Er wordt achtereenvolgens ingezoomd op techn(olog)ische en sociale innovatie in kmo's, en de impact van technologie en AI op specifieke beroepen;
- Environmental, social and governance (ESG)- en niet-financiële duurzaamheidsrapportering bij Vlaamse ondernemingen;
- Digitale opvolgingssystemen voor werknemers op de werkvloer.

De Stichting Innovatie & Arbeid start daarnaast met '**verkenningen**'. Ze zijn

gericht op ontsluiting van bestaand onderzoeksmateriaal, onderbouwing van lopend en toekomstig onderzoek en/of ondersteuning van SERV-overlegprocessen en het beleid. Het gaat dan bijvoorbeeld om thema's zoals Werkbaar werk en 60-plussers, emotionele belasting, werkdruk en werkstresspreventie, of ondernemerschap op basis van de gegevens uit de werkbaarheidsmonitor; verkenning van de mogelijkheden van gemengde bevragingvormen en van methoden om de werkbaarheid van jobs uitgevoerd door personen met een migratieachtergrond in kaart te brengen met het oog op toekomstige metingen; en het samenbrengen van relevante informatie ter ondersteuning van het overleg in de SERV rond levenslang leren en re-integratie van personen in arbeidsongeschiktheid.

In 2024 wordt tevens de dataverzameling voor de **ondernemingsenquête** 2025 voorbereid en worden de thema's bepaald die in deze editie worden opgenomen. Mogelijke onderwerpen zijn opleidingen, digitalisering, flexibiliteit, telewerken, innovatie of participatie.

In 2024 worden daarnaast de resultaten van de **werkbaarheidsmeting** 2023 verder ontsloten en in detail geanalyseerd, zowel voor deelgroep zoals sectoren, jongeren, zelfstandigen zonder personeel als voor

inhoudelijke thematieken zoals telewerken en connectiviteit, grensoverschrijdend gedrag, leren. Voor het werkprogramma 2024 staan volgende rapporten op de agenda. Er worden ook voorbereidende stappen gezet voor de sectorale meetronde 2025.

Om de impact en doorwerking van het onderzoek van de Stichting Innovatie & Arbeid te verhogen, gaat er ook opnieuw veel aandacht naar **valorisatie** richting werkgevers-en werknemersorganisaties, ondernemingen, organisaties, sectoren, op de werkvloer, in de maatschappij en in het SERV-overleg.

Intersectorale werking

Sinds 1 januari 2021 worden drie intersectorale adviseurs tewerkgesteld bij de SERV om de intersectorale werking tussen de sectoren met een sectorconvenant te bewerkstelligen. De intersectorale adviseurs hebben als focus:

- non-discriminatie en inclusie;
- levenslang leren en competenties;
- werkbaar werk en jobmobiliteit.

Deze focus vertaalt zich in de verschillende doelstellingen en acties. De doelstellingen worden gerealiseerd via maatwerk en een projectmatige aanpak, afgetoetst bij sectoren (sectorale sociale partners en sectorfondsen) en met het accent op ruimte voor leren en experimenteren. In 2024 wordt verder gebouwd op de initiatieven die in de eerste twee werkingsjaren 2021 – 2023 genomen zijn.

Commissie Diversiteit

Naar aanleiding van de nieuwe legislatuur 2024-2029 formuleerde de Commissie Diversiteit reeds haar beleidsprioriteiten. In 2024 zal de commissie werk maken van twee dossiers als input voor de nieuwe regeerperiode, nl. over Jongeren met het oog op een betere transitie onderwijs-arbeidsmarkt en over vrouwen met een migratieachtergrond als aanzet voor een actieplan om hun arbeidsmarktparticipatie duurzaam te verhogen.

Adviescommissie Economische Migratie

De Adviescommissie bereidt een prioriteitennota voor met kernboodschappen die als input dienen voor de nieuwe legislatuur. Het gaat naast concrete punten ook om een visie op lange(re) termijn op economische migratie.

Commissie Sociale Economie

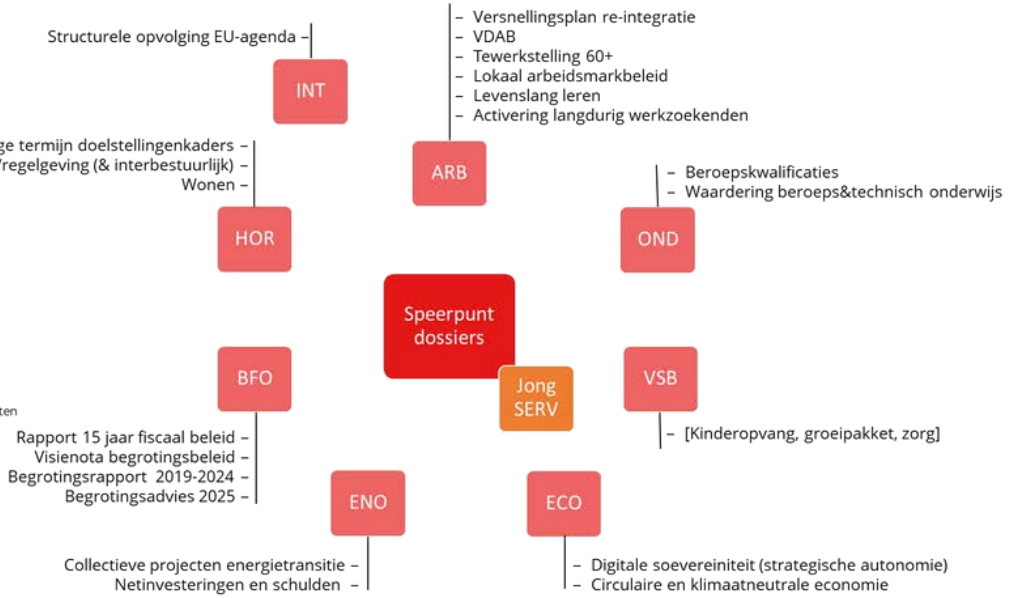
In de Commissie Sociale Economie vindt overleg plaats over bestaand of toekomstig beleid op het vlak van sociale economie. In 2024 wil de commissie in dialoog gaan over de manier waarop toeleiding en indicering van personen met een arbeidsbeperking bij VDAB/GTB vandaag verloopt en over de manier waarop doorstroom vandaag wordt georganiseerd en gestimuleerd.

Interne werking

- Werking en impact SERV
 - Evaluatie commissiewerking
 - Onthaalbeleid
 - Intern afsprakenkader
 - LT-visievorming
- Interne leerproces
 - Omgevingsanalyse VO
 - AI-toepassingen SERV
 - NBB economische vooruitzichten
 - 15j fiscaal beleid
 - Klimaatrechtvaardigheid

- Werkhoeveelheid en arbeidskrachte
- Innovatie in ondernemingen
 - Rol en profiel innovatiemanager
 - Technologische innovatie en AI in kmo's
 - Technologie en AI in beroepen
- ESG en niet-financiële duurzaamheidsrapportering
- Digitale opvolgingssystemen

Onderzoeksprojecten

Verkenningen

- Emotionele belasting-WBM
- Mixed mode-WBM
- Werkbaar werk en personen migratieachtergrond
- Werkbaar werk en 60-plussers
- Werkdruk, werkstress en werkstresspreventie
- Clusterbeleid
- Ondernemerschap met perspectief
- Levenslang leren
- Inclusieve werkvloeren
- Re-integratie personen arbeidsongeschiktheid
- Productiviteit

Stichting Innovatie & Arbeid

Valorisatie

Recurrente metingen

- Ondernemingsenquête 2025
- Werkbaarheidsmonitor
 - Diverse rapporten 2024
 - Sectorale metingen 2025
 - Valorisatie gegevens en datatool

Intersectorale werking

- Non-discriminatie & inclusie
 - Inclusieve arbeidsmarkt
 - Traject nulmeting
- Levenslang leren & competenties
 - Lerend netwerk LLL
 - Lerend netwerk STEM
 - Afstemming mentoropleiding
- Werkbaar werk & jobmobiliteit
 - Lerende newerken WW
 - Intersectorale campagne
 - Jobmobiliteit
- Generieke initiatieven

- Beleidsprioriteiten 2024-2029
- Jongeren en transitie onderwijs-arbeidsmarkt
- Vrouwen met migratieachtergrond

- Toeleiding en incidering vanuit VDAB
- Dynamisch systeem van doorstroom

- Prioriteitennota

INLEIDING

Dit SERV-werkprogramma biedt inzicht in de projecten en activiteiten van de SERV in de eerste jaarhelft van 2024. Ze staan vooral in het teken van de nieuwe legislatuur en het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse Regering (2024-2029). De globale planning voor de tweede jaarhelft van 2024 wordt later bekeken, ook in het licht van het nieuwe Vlaamse regeerakkoord. De ambitie is om zo een gezaghebbende stem te zijn en te blijven in de aanloop naar en tijdens de volgende regeerperiode.

We zitten anno 2023-2024 nog steeds in moeilijke, turbulente tijden. De sociaal-

economische situatie is zorgwekkend, de geopolitieke omstandigheden baren grote zorgen en de klimaatverandering wordt steeds tastbaarder. Dat betekent dat de SERV naast dit werkprogramma expliciet ruimte wil voorzien om in te spelen op nieuwe of onverwachte ontwikkelingen en actuele noden die opduiken. Flexibiliteit in de uitvoering van dit werkprogramma en kort op de bal spelen zijn dus nodig.

Begin 2024 wordt tevens een evaluatie van de werking van de SERV-Commissies gepland. De resultaten daarvan kunnen ook een impact hebben op de inhoud en aanpak van dit werkprogramma.

Het werkprogramma heeft in eerste instantie betrekking op het sociaal overleg in de SERV, in zijn functies als overlegorgaan van de sociale partners en als strategische adviesraad (SAR) en in het kader van de Stichting Innovatie & Arbeid. Daarnaast werken drie intersectorale adviseurs bij de SERV om de intersectorale werking tussen de sectoren met een sectorconvenant te bevorderen. Om de link te verduidelijken met de Commissie Diversiteit, de Commissie Sociale Economie en de Adviescommissie Economische Migratie, is in dit werkprogramma ook de planning opgenomen van deze autonome commissies die zijn ondergebracht bij de SERV.

DEEL 1 OVERLEG- EN ADVIES- FUNCTIE

Het werkprogramma voor dit deel is thematisch opgebouwd. Voor elk thema is er een SERV-commissie die het thema opneemt. SERV-commissies bestaan uit deskundigen van de sociale partners en één of meerdere SERV-medewerkers en bereiden onder andere adviezen en eigen initiatieven voor de raad voor. Zij kunnen zelf niet met standpunten of adviezen naar buiten treden. Wanneer nodig kan een commissie ad hoc worden opgericht, met een duidelijk afgelijnde en tijdelijke opdracht.

- Alle SERV-commissies zullen de komende periode beleidsprioriteiten voor de nieuwe regeerperiode voorbereiden. Ze worden na verdere stroomlijning en discussie gebundeld in één SERV-prioriteitennota.
- In de diverse commissies worden die onderbouwd door zgn. speerpuntdossiers die ook afzonderlijk en gespreid in de tijd zullen worden gepubliceerd. De speerpuntdossiers worden hierna steeds gevolgd door een asterisk (*).
- Naast deze input voor de volgende Vlaamse regeerperiode bevat dit werkprogramma voor elk thema ook een overzicht van de in de eerste helft van 2024 lopende of op te starten initiatieven en adviesvragen.
- Voor elk thema worden uiteraard de beleidsagenda en beleidsinitiatieven van nabij opgevolgd. Deze worden niet allemaal expliciet vermeld.

NIEUWE LEGISLATUUR

Initiatieven

De sociale partners willen de komende maanden wegen op de **nieuwe legislatuur** en het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse Regering. De SERV beoogt daarmee twee doelstellingen, die elkaar versterken:

- met **inhoudelijke boodschappen** en voorstellen wegen op de politieke onderhandelingen en besluitvorming;
- het belang en de meerwaarde beklemtonen van de sociale partners, het **sociaal overleg** en de SERV zodat deze ook in de volgende legislatuur een belangrijke, constructieve rol kunnen opnemen.

De SERV hanteert daarbij een meervoudige aanpak:

- De sociale partners hebben hun visie op **de rol en het belang van het sociaal overleg** en op de gewenste interactie met de Vlaamse Regering en het Vlaamse Parlement verder uitgewerkt. In dat kader wordt o.a. nog een event gepland met de voorzitter van de Nederlandse SER op 27 maart 2024.
- De SERV bereidt tot aan de verkiezingen nog enkele **grote dossiers** voor als input voor de nieuwe regeerperiode (zie verder onder thematisch werkprogramma).

- Daarnaast zal de SERV de belangrijkste vragen en boodschappen voor de nieuwe legislatuur bundelen in één **prioriteitennota** (zie hierna).

Beleidsprioriteiten legislatuur 2024-2029*

De SERV zal een prioriteitennota voorbereiden met kernboodschappen van de Vlaamse sociale partners voor de regeringsonderhandelaars en de nieuwe Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement.

ALGEMEEN BELEID EN WERKING OVERHEID

Opvolging lange termijn doelstellingenkaders en Europese en internationale ontwikkelingen

Als sociaal-economisch overlegorgaan verzamelt de SERV actief informatie over toekomstverkenningen, lange termijn doelstellingenkaders en Europese en internationale (beleids)ontwikkelingen. De SERV zal zijn toekomstgerichte en internationale focus versterken in de dagelijkse advies- en overlegopdracht, de opvolging van de internationale socio-economische ontwikkelingen lange termijn doelstellingenkaders als inspiratie voor het advieswerk verderzetten en de reflex tot terugkoppeling naar internationale aspecten, globalisering en het Europese en supranationale beleid verdiepen. De SERV streeft hiervoor naar een actieve samenwerking met o.a. de Permanente Vertegenwoordiging en VLEVA.

Binnen dat kader zal de SERV het komende jaar twee events organiseren met als doel op een actieve manier kennis te delen tijdens twee belangrijke Europese beleidsmomenten:

- Het eerste beleidsmoment (in de lente) betreft de publicatie van de landspecifieke aanbeveling voor België in het kader van het Europese Semester. De landspecifieke aanbevelingen omvatten

beleidsadvies voor het stimuleren van groei en banen, met behoud van gezonde overheidsfinanciën, op tal van sociaaleconomische thema's.

- Het tweede beleidsmoment (in de herfst) betreft de beleidsprioriteiten van de volgende Europese Commissie (2024-2029).

Werking van de Vlaamse overheid*

De verbetering van de werking van de Vlaamse overheid is een belangrijk thema voor de volgende legislatuur. Om die reden vormt dit onderwerp een centraal werkstuk in de bijdrage van de Vlaamse administratie voor de nieuwe Vlaamse Regering. Ook de SERV zal daarover een advies uitbrengen dat zowel ingaat over de werking van de Vlaamse overheid op zich als in relatie tot de andere bestuursniveaus. Ook de thematiek van de toegankelijkheid, gebruikersgerichtheid en de kwaliteit van de publieke dienstverlening zal daarin aan bod komen, op basis van een SERV-rapport in opvolging van het SERV-event op 22 juni 2023 rond publieke dienstverlening. De bedoeling is om een rapport voor te bereiden met voorstellen om te vergroten. Publieke dienstverlening wordt ook een belangrijk onderdeel van het werkstuk rond 'werking overheid'.

Wonen - Uitdagingen vanuit sociaal-economisch perspectief*

De SERV bereidt een rapport voor over 'Wonen in Vlaanderen – Uitdagingen vanuit sociaal-economisch perspectief'. Dit rapport bevat een brede analyse van de manier waarop de woonproblematiek raakt aan diverse sociaal-economische thematieken en uitdagingen zoals arbeidsmarkt en arbeidsmobiliteit, economie, ruimte, mobiliteit, klimaat en energie, circulariteit, sociale bescherming en welzijn en zorg. Dit rapport zal dienen als onderbouwing van een oproep van de sociale partners voor de dringende aanpak van de woonproblematiek.

Digitale strategie voor Vlaanderen

De Vlaamse overheid werkt aan Vlaamse Digitale Strategie waarin alle aspecten en beleidsdomeinen aan bod komen. De strategie wil een samenhangende visie formuleren over digitalisering in Vlaanderen en zou er moeten liggen tegen het einde van deze legislatuur. De strategie vormt een overkoepelend kader voor bestaande Vlaamse strategieën zoals de dienstverleningsstrategie, datastrategie, cybersecuritystrategie en de – in het voorjaar van 2024 verwachte – AI-strategie voor de Vlaamse overheid. De SERV gaf al input in enkele focusgroepen (luik overheid, luik ondernemingen, luik e-inclusie) en zal de programmamanager Digitale Strategie uitnodigen voor een toelichting van de stand van zaken met het oog op het formuleren van een repliek.

Zevende staatshervorming

De SERV volgt de discussies rond een eventuele zevende staatshervorming verder op.

ARBEIDSMARKT

Versnellingsplan re-integratie van personen met gezondheidsuitdagingen in Vlaanderen*

Vlaams minister van Werk en Sociale Economie Jo Brouns lanceert een 'versnellingsplan' die een impuls moet zetten op de toeleiding naar en de kwaliteit van de dienstverlening en op flankerende maatregelen. De doelstelling van het versnellingsplan is tweeledig. Enerzijds moet het plan leiden tot een verbeterde strategie om mensen (preventief) gezond aan het werk te houden. Anderzijds moeten mensen die kampen met gezondheidsuitdagingen vlot toegeleid worden naar de begeleiding van VDAB en partners en moet die begeleiding ook leiden tot een verhoogde doorstroom naar werk.

Als eerste stap wordt via een brief aan gegeven over welke voorstellen van het plan er sowieso een akkoord is ('laaghangend fruit'). Als tweede stap worden de andere elementen van het actieplan besproken en geadviseerd. Er is daarbij ook aandacht voor de impact van de acties uit het actieplan op het terrein: zorgen de vermelde acties daadwerkelijk voor een snellere re-integratie van personen met gezondheidsuitdagingen in Vlaanderen? Als derde stap wordt bekeken of er nog lacunes zijn en of er andere alternatieve voorstellen moeten/kunnen worden geformuleerd.

Tewerkstelling van 60-plussers*

Het VESOC-akkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' stelt dat "de sociale partners en de Vlaamse Regering samen een gericht actieplan voor oudere werknemers willen uitwerken om de drempels binnen en buiten het werk aan te pakken. Ze onderschrijven het algemene principe dat geen enkele regelgeving drempels mag opwerpen voor 60+'ers om te werken. Deze drempels moeten worden in kaart gebracht en weggewerkt."

In het najaar van 2023 werden twee rondetafels georganiseerd om input te verzamelen. Tijdens een consolidatiesessie werden de resultaten gebruikt om belangrijke thema's te identificeren voor het voorziene actieplan. Het opstellen van het actieplan is voorzien voor 2024.

Het Actieplan voor 60-plussers wordt voorbereid binnen de SERV en wordt samen met VDAB, DWSE en het kabinet verder uitgewerkt.

Lokaal arbeidsmarktbeleid*

In het regeerakkoord 2019-2024 ambieert de Vlaamse Regering een grotere rol voor lokale besturen, o.a. in het Vlaams activeringsbeleid. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt verruimt het activeringsbeleid naar de

brede arbeidsreserve. Het bereiken en begeleiden van doelgroepen zoals niet-beroepsactieven vergt een andere, meer outreachende aanpak dan voor 'klassieke' werkzoekenden. Het activeringsbeleid moet een oplossing vinden voor OCMW-cliënten en werkzoekenden zonder werk met een multi-problematiek: de huidige aanpak volstaat niet om deze personen een passende dienstverlening op maat aan te bieden om de ervaren drempels weg te werken en hen stappen naar werk te laten zetten.

De sociale partners binnen de SERV en de lokale besturen binnen VVSG sloten in het najaar van 2023 een bilateraal pact 'Samen en lokaal voor werk' in navolging van de engagementsverklaring die ze samen met vertegenwoordigers van de Vlaamse regering ondertekenden op de werkgelegenheidsconferentie die Minister Brouns in juni 2023 organiseerde. Ze gaan concrete engagementen aan om tot betere afspraken, en waar aangewezen betere samenwerking te komen.

Via overleg met de betrokken regeringspartners, VDAB en het Departement Werk en Sociale Economie willen de sociale partners en VVSG het pact hun engagementen uitvoeren en komen tot een akkoord met de Vlaamse regering.

Met het oog op kennisuitwisseling zal een event worden georganiseerd om de engagementen uit het pact onder de aandacht te brengen en om de dialoog aan te gaan over mogelijke verdere stappen en de concrete uitvoering van het pact.

Levenslang leren*

Levenslang leren is meer dan ooit belangrijk in de snel veranderende arbeidsmarkt en samenleving voor de productiviteit en de competitiviteit van ondernemingen; de werkbaarheid, de persoonlijke ontwikkeling, de sociale mobiliteit en het ontwikkelen van duurzame loopbanen van en voor de werkenden/werkzoekenden; een

kwalitatieve maatschappelijke dienstverlening.

De cijfers leren dat er nog ruimte voor verbetering is. Het Partnerschap Levenslang Leren lanceerde een actieplan om een doorbraak te realiseren. Sinds de opstart werd vooral voorbereidend werk geleverd (verkennd onderzoek, opgestarte projecten ...). De sociale partners willen een versnelling hoger schakelen vanuit een sociaal-economische visie op levenslang leren en het Vlaams opleidingsbeleid. Ook de drempels en hefbomen voor het hoger onderwijs en richting valorisatie bedrijfsleven om hierbij een grotere rol te spelen, zullen worden bekeken.

Activering van langdurig werkzoekenden*

In haar activeringsbeleid vestigt de Vlaamse regering veel aandacht op het arbeidspotentieel bij niet-beroepsactieven. Hoewel er binnen deze groep nog marge is om mensen stappen naar werk te laten zetten, mag de groep werkzoekenden niet uit het oog verloren worden. Ook daar liggen nog belangrijke uitdagingen, in het bijzonder bij de groep langdurig werkzoekenden. Van de 203.850 werkzoekenden zonder werk in november 2023, zijn er 60.909 minstens twee jaar werkloos. Het is belangrijk dat deze doelgroep niet losgelaten wordt en mee centraal staat in het activeringsbeleid.

Zowel de sociale partners als VDAB bogen zich over deze doelgroep om het profiel scherp te stellen en drempels naar werk te identificeren. De gepubliceerde studies en cijfers bieden inspiratie en onderbouwing voor meer evidence-informed beleid.

Adviesvragen

- BVR uitbreiding jobbonus
- BVR uitbreiding jobbonus plus (ov)
- BVR uitgifte opleidingscheques
- BVR IMW/DGV
- BVR optimalisatie doorstroomtrajecten
- Samenwerkingsakkoord data
- Samenwerkingsovereenkomst leefloongerechtigden (ov).

ONDERWIJS

De beroepskwalificaties als hefboom*

De beroepskwalificaties worden opgemaakt door arbeidsmarktactoren en beschrijven een functie of beroep. De beroepskwalificaties zijn ingeschaalde gehelen van competenties (net als de onderwijskwalificaties) waarmee een beroep kan worden uitgeoefend. Ingeschaald betekent dat ze een niveau hebben toegewezen gekregen in de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS). Ze zijn bepalend voor de inhoud van beroepsgerichte opleidingen in verschillende niveaus van het onderwijs, voor opleidingen en het erkennen van verworven competenties (EVC). Daarnaast zijn de beroepskwalificaties in sé ook een leerbewijs. De SERV mikt in de volgende legislatuur op een versterking en een grotere benutting van de beroepskwalificaties.

In 2023 beluisterde de SERV-commissie Onderwijs verschillende stakeholders: de bevoegde administratie, VDAB, sectoren en onderwijsverstrekkers. Op basis van deze uitwisselingen werd een ontwerpadvies voorbereid dat begin 2024 intern wordt voorgelegd in de commissie Onderwijs. Deze interne besprekingen bij de sociale partners zullen de finale inhoud en aanbevelingen richting de volgende Vlaamse Regering verder verfijnen.

Waardering van het beroepsgericht en technisch onderwijs*

De SERV schoof in een gesprek met de bevoegde minister de waardering van het beroepsgericht en technisch onderwijs naar voor als een beleidsprioriteit voor de huidige legislatuur. Er werden interessante initiatieven genomen maar de uitdagingen blijven groot: het imago bij ouders en leerlingen en navenant de instroom, de tekorten aan degelijke infrastructuur en technische leraren, de leerresultaten aan het einde van een traject in het initieel onderwijs en de impact op de instroom op de arbeidsmarkt, De SERV wil met een initiatief gericht op kennisuitbreiding dieper ingaan op die uitdagingen maar ook sterke verhalen horen; beide kunnen de sociale partners en andere betrokkenen inspireren bij verdere werkzaamheden.

Levenslang leren*

Zie deel arbeidsmarkt.

Adviesvraag

- Programmatie Secundair Onderwijs 2024-2025.

VLAAMSE SOCIALE BESCHERMING

Naast de thema's voor de prioriteitennota (kinderopvang, groeipakket en 'juiste zorg, juiste plaats') is er geen ander dossier gepland als input voor de nieuwe regeerperiode.

Preventief gezondheidsbeleid

Preventief gezondheidsbeleid wordt door de sociale partners gezien als een belangrijk maar soms onderbelicht thema binnen de Vlaamse bevoegdheden. Het gaat niet enkel over fysieke gezondheid maar ook over geestelijke gezondheid. De focus ligt op de hefboomen die Vlaanderen zelf heeft o.a. monitoring van resultaten, hoe zorgverstrekkers geholpen/aangemoedigd kunnen worden om nog meer in te zetten op preventie, lokale aanpak via eerstelijnszones, hoe mattheuseffecten aangepakt of vermeden kunnen worden, hoe we het belang van preventie kunnen blijven zien, ... Ook de gezondheidsongelijkheid en ongelijke gezondheidsgeletterdheid zijn hier sterk mee verbonden (link met thema armoede).

De SERV bracht in 2021 een advies uit rond preventief gezondheidsbeleid in de setting van werk. In 2023 publiceerde de SERV ook een advies rond vermaatschappelijking van zorg, waarin er uitgebreid aandacht was voor het belang van de preventieve aanpak. Er

bestaat ook een link met het werk van de Stichting Innovatie en Arbeid rond werkstresspreventie.

Er is op het thema 'Preventief gezondheidsbeleid' in eerste plaats nood aan kennisversterking. Dit zal thematisch worden aangepakt, met inbreng van externe experts.

- Overzicht Vlaamse bevoegdheden en de impact op mogelijke hefboomen voor beleid
- Actueel landschap van betrokken actoren
- Overzicht bestaand onderzoek en aanbevelingen, o.a. vanuit de OECD
- Exploratie goede praktijken (in Vlaanderen en inspiratie uit het buitenland)
- De inzichten vanuit het onderzoek rond werkbaar werk.

De SERV plant ook een bezoek naar een of meerdere organisaties die op het terrein actief zijn op het vlak van preventief gezondheidsbeleid. Voorstellen zijn daar een OverKophuis en een CAW.

De kennisversterking vormt de basis voor een eerste visiebepaling. Die kan dan later gebruikt worden bij concrete adviseringen in de volgende legislatuur (te bepalen op basis van het nieuwe regeerakkoord).

Adviesvragen

- Aanpassing besluit van de Vlaamse Regering van 7 december 2018 betreffende de nadere regels voor het verkrijgen van een zorgtoeslag (najaar 2023/voorjaar 2024).
- Fase 3 van aanpassing van het preventiedecreet (begin 2024).

ECONOMIE & INNOVATIE

Digitale soevereiniteit en klimaatneutrale economie*

De coronacrisis, de Oekraïne-crisis en de energiecrisis hebben de afhankelijkheid van Europa en Vlaanderen voor strategische producten en kritische grondstoffen blootgelegd. Door de ingrijpende geopolitieke ontwikkelingen wordt open strategische autonomie een blijvend beleidsthema, ook in Vlaanderen. Voortbouwend op het in 2020 opgestarte SERV-traject rond “strategische autonomie”, zal de SERV zich in de eerste jaarhelft 2024 toespitsen op digitale soevereiniteit en meer bepaald hoe strategische autonomie en digitale soevereiniteit elkaar kunnen versterken door het gemeenschappelijke doel van een circulaire en klimaatneutrale economie na te streven. Op basis van een uitgebreid inforapport zal de SERV een advies formuleren dat beleidsinspiratie kan bieden voor de volgende legislatuur. Het thema zelf van de transitie naar een klimaatneutrale industrie en circulaire economie zal in de tweede jaarhelft van 2024 aangepakt worden. Ook daar zal de synergie met de digitale transitie aan bod komen.

Daarmee is de SERV toe aan zijn derde luik in het traject. In dit luik wordt het verband tussen strategische autonomie en digitale soevereiniteit ontrafeld. Meer bepaald wordt nagegaan waarom en hoe strategische autonomie voor Europa en

Vlaanderen een drijfveer kan vormen om de digitalisering van de economie en samenleving nog sterker te omarmen als antwoord op maatschappelijke uitdagingen en als remedie tegen technologische afhankelijkheden. Op basis van een uitgebreid inforapport zal de SERV een advies formuleren dat beleidsinspiratie kan bieden voor de volgende legislatuur.

ESG en niet-financiële duurzaamheidsrapportering

De Stichting Innovatie & Arbeid voert een verkennend onderzoek uit rond ESG en niet-financiële duurzaamheidsrapportering met focus op governance, transparantie en de verslaggeving als instrument (zie verder, deel 2). De SERV zal in een volgende fase een aantal beleidsaandachtspunten overmaken aan de Vlaamse Regering.

Adviesvragen

- Conceptnota ambitieus Europees industriebeleid
- Aanpassen regelgeving Gigarant
- Decentralisatie ambulante handel
- BVR bevordering ondernemerschap (omvorming en actualisering)
- BVR ruimtelijk-economische projecten
- BVR bijsturing van de strategische transformatiesteun wat betreft de bonussteun
- BVR bijsturing van de ecologiepremie plus en strategische ecologiesteun
- BVR cofinanciering innovatieve overheidsopdrachten
- Evaluatieagenda 2024 VLAIO: TETRA, COOCK, Baekelandmandaten, Innovatiemandaten, Landbouwtrajecten.

Daarnaast zal de SERV begin 2024 in het kader van het Belgisch EU-voorzitterschap een advies verlenen over het inhoudelijk kader van de Raad Concurrentievermogen (luik Industrie) waarvan Vlaanderen het voorzitterschap waarneemt.

De SERV zal de verdere ontwikkelingen rond Flanders Technology and Innovation (FTI) BV en de events verder opvolgen.

ENERGIE & OMGEVING

Collectieve projecten in het kader van de energietransitie*

De SERV bereidt een rapport voor over collectieve projecten in het kader van de energietransitie. Die kunnen o.a. met een wijkaanpak renovaties versnellen. Het initiatief kijkt ook naar de rol van (boven)lokale besturen hierin en hoe bestuurlijke vernieuwing hierin vorm kan krijgen. Tegelijk wordt ook een signaal gegeven naar wat deze projecten kunnen betekenen als integrale oplossingen voor bredere, aanverwante thematieken, zoals synergieën met andere infrastructuurinvesteringen, oplossingen voor woonnoden, lokale klimaatadaptatie in gebouwen en wijken en vergroening. Ook de optie om goede voorbeelden naar voor te brengen of een studiedag/ronde tafel te organiseren wordt bekeken.

Netinvesteringen en schulden*

De SERV werkte aan een advies en bijhorende bijlagen (die gepubliceerd worden onder verantwoordelijkheid van het SERV-secretariaat) over netinvesteringen en netschulden. Het advies kijkt o.a. naar de investeringsplannen voor de distributienetten voor elektriciteit en gas,

naar het bredere plannings- en reguleringskader waarin deze plannen tot stand komen, de financiering van deze investeringen en de link met andere infrastructuurwerken. Het wordt begin januari gepubliceerd.

Een gezonde prijsverhouding tussen fossiele en klimaatneutrale verwarming

Een advies op eigen initiatief gaat in op de prijsverhouding tussen fossiel verwarmen en verwarmen met een warmtepomp en de implicaties voor (kwetsbare) groepen.

BEGROTING & FISCALITEIT

15 jaar Vlaams fiscaal beleid*

Met het oog op de gezondmaking van de Vlaamse overheidsfinanciën is in de visie van de SERV een grondige evaluatie van zowel de ontvangsten- als uitgavenzijde van de Vlaamse begroting aan de orde. De SERV zal in de eerste maanden van 2024 een rapport over 15 jaar Vlaams fiscaal beleid publiceren.

Visienota begrotingsbeleid voor de komende Vlaamse legislatuur*

De SERV zal in de eerste maanden van 2024 een visienota begrotingsbeleid voor de volgende Vlaamse legislatuur publiceren, waarin ook het Vlaamse fiscaal beleid aan bod komt.

Begrotingsrapport legislatuur 2019-2024*

De basisopdracht van de SERV qua begrotingsbeleid blijft het jaarlijkse begrotingsadvies over de komende begroting van jaar x (opgemaakt in juli van het jaar x-1) en het evaluatierapport over deze begroting (in januari of februari van het jaar x, na goedkeuring van de begroting in december x-1).

Deze basisopdracht wordt in 2024 slechts gedeeltelijk gerealiseerd. Er wordt geen evaluatierapport over de initiële begroting 2024 opgemaakt, gezien dit enkele maanden voor de verkiezingen weinig zin heeft. In de loop van het voorjaar 2024 zal de SERV wel een evaluatierapport over de belangrijkste ontwikkelingen qua begrotingsbeleid in de afgelopen legislatuur (2019-2024) opmaken. Daarin zullen onder andere de macro-economische ontwikkelingen van de afgelopen jaren, het coronabeleid, het herstel- en investeringsprogramma Vlaamse Veerkracht en de beleidsreacties op de Oekraïne- en inflatiecrisis aan bod komen.

Begrotingsadvies 2025*

Een advies over de begroting 2025 wordt normaliter begin juli 2024 gepubliceerd, dus slechts ongeveer één maand na de regionale verkiezingen. Dit veronderstelt normaliter dat er een aangepaste begroting 2024 evenals een nieuwe Vlaamse Regering is, wat in juli 2024 vermoedelijk nog niet het geval zal zijn. Ten gepaste tijde wordt bekeken hoe en met welke scope dit advies opgemaakt wordt, gezien het SERV-decreet oplegt dat tegen begin september verplicht een jaarlijks begrotingsadvies wordt uitgebracht.

Vlaams schuldbeleid en Vlaamse schuldnormering

De Europese Commissie (EC) heeft op 21 november 2023 tevens zijn beoordeling over het Belgische ontwerp-begrotingsplan 2024 gepubliceerd, en benadrukt dat dringende maatregelen noodzakelijk zijn om het begrotingsbeleid op orde te krijgen. Europa legt op dat het begrotingstekort van de lidstaten maximaal 3,0% bbp mag bedragen. Voor België is dat in 2023 4,9%, terwijl het geraamde tekort in 2024 even groot zou blijven. De huidige Europese regels voorzien dat wie niet aan de 3%-regel voldoet onder

verstrengd Europees toezicht kan geplaatst worden.

Van groot belang daarbij is de snelle groei van de Belgische en Vlaamse schuld, en daarmee ook het Vlaamse schuldbeleid. De huidige Vlaamse schuldnormering is immers in belangrijke mate achterhaald, onder andere door de budgettaire impact van het recente crisisbeleid (corona, energie, Oekraïne...). Een schuldnormering is tevens van groot belang voor de toekomstige Europese begrotingsopvolging.

De SERV zal in de tweede helft van 2024 stappen zetten om bij te dragen aan een geactualiseerde schuldnormering, die rekening houdt met zowel de recente schuldevolutie als de grote beleidsuitdagingen, zoals nog te realiseren aanzienlijke investeringen.

Hervorming van het Europese begrotingskader

Het afgelopen jaar heeft de Europese Unie de hervorming van het Europese begrotingskader (Stabiliteits- en Groeipact SGP) uitgewerkt, al zijn de onderhandelingen over dit nieuwe kader nog niet afgerond. De algemene ontsnappingsclausule (onderdeel huidige SGP) wordt niet verlengd in 2024, waardoor de bestaande regels weer van kracht worden. Op 9 november 2023 keurde de Europese Commissie een mededeling met een stand van zaken goed, met richtsnoeren voor een hervormd Europees begrotingskader gericht op de versterkte houdbaarheid van de schuld en de bevordering van een duurzame en inclusieve groei via investeringen en hervormingen. Er is een akkoord over de kernelementen en -mechanismen van de nieuwe begrotingsregels, over de noodzaak van begrotingsdiscipline, geloofwaardigheid en vertrouwen, en over anticyclische maatregelen en de juiste stimulansen voor groeibevorderende investeringen en hervormingen die beantwoorden aan de gedeelde Europese prioriteiten. Tegen het einde van 2023 zou een definitief akkoord bereikt worden. De SERV zal deze ontwikkelingen, en de vertaling ervan op federaal en regionaal niveau, opvolgen in zijn adviezen en rapporten.

INTERNATIONAAL

Structurele opvolging EU-agenda*

In België is het principe 'in foro interno, in foro externo' van toepassing op het EU-niveau. Dit betekent dat in de domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, het mee de standpunten bepaalt die België inneemt in de Raad. Vandaag is een groot deel van de Vlaamse wetgeving een rechtstreeks gevolg van Europees beleid. De bedoeling is om een aantal voorstellen te formuleren rond een performante en structurele opvolging van de Europese beleidsagenda binnen de Vlaamse Overheid. Het gaat om het goed in kaart brengen van EU-wetgeving die wordt voorgesteld en waarvoor een standpunt binnen de Raad moet worden ingenomen. De SERV streeft naar structuren die meer ingesteld zijn op het verzamelen van de input van stakeholders en maatschappelijke actoren. De Nederlandse aanpak met BNC-fiches (een openbaar document met een korte samenvatting van nieuwe voorstellen van de Europese Commissie, de mogelijke gevolgen hiervan voor de (beleids)praktijk, het standpunt van het Nederlandse kabinet ten opzichte van het nieuwe voorstellen) kan hiervoor als inspiratie dienen.

Europees voorzitterschap

In de eerste helft van 2024 zal België het voorzitterschap van de Raad van de

Europese Unie bekleden. In 2023 gaf de SERV via een advies op eigen initiatief zijn appreciatie, opmerkingen en aandachtspunten over de Vlaamse invulling van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU 2024. In 2024 zal de SERV het Europees voorzitterschap opvolgen en trachten deel te nemen aan evenementen die in de marge van het voorzitterschap georganiseerd worden en nauw aansluiten bij de werkzaamheden van de SERV.

Internationale projecten en netwerken van sociaal-economische overlegorganen

De Vlaamse sociale partners hechten veel belang aan de multilaterale Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) die als tripartiet orgaan van de VN instaat voor de wereld van de arbeid en de arbeidsverhoudingen. Ze wijzen erop dat ze sinds meer dan 20 jaar hebben meegewerkt als technische partner in de IAO-projecten die door de Vlaamse Regering werden gefinancierd voor zover die betrekking hadden op sociaal overleg en andere voor de sociale partners belangrijke thema's. De SERV neemt ook deel aan de jaarlijkse internationale arbeidsconferentie van de IAO. Er wordt samengewerkt met DKBUZA (COORMULTI-vergaderingen) om de internationale arbeidsconferentie voor te bereiden.

Sociaal overleg internationaal uitdragen

Als sociaal-economisch overlegorgaan houdt de SERV internationaal de vinger aan de pols van ontwikkelingen in het sociaal overleg. De SERV geldt op internationaal vlak als een goed voorbeeld van sociaal overleg en faciliteert in dat kader de internationale beleidsafstemming en benchmarking door actieve participatie in internationale netwerken en projecten. De SERV wil zich blijvend profileren en engageren in internationale projecten en partnerschappen vanuit de overtuiging dat internationale samenwerking en uitwisseling van knowhow cruciaal zijn.

JONG SERV

Structurele opvolging EU-agenda

De sociale partners vinden het belangrijk om het perspectief van 'jongeren' sterker binnen te brengen in de werking van de SERV. Sinds eind 2022 is er daarom 'Jong SERV', een forum voor structurele informatiedeling en wisselwerking tussen de SERV en medewerkers bij de sociale partners die in nauw contact staan met jonge ondernemers en werknemers.

'Jong SERV' wordt betrokken bij de opmaak van het SERV-werkprogramma en bij de aanpak en uitwerking van specifieke SERV-dossiers die een belangrijke link hebben met jonge ondernemers en werknemers. Voor de eerste jaarhelft van 2024 gaat het dan o.a. over de werkzaamheden van de SERV rond:

- Wonen
- Onderwijs
- Netinvesteringen en schulden
- Jongeren en de transitie onderwijs – arbeidsmarkt (commissie diversiteit)
- Preventief gezondheidsbeleid.

Daarnaast heeft 'Jong SERV' ook als doel om informatie uit te wisselen en kennis te delen tussen de sociale partners rond het werken voor en met jonge ondernemers en werknemers.

DEEL 2 STICHTING INNOVATIE & ARBEID

De Stichting Innovatie & Arbeid maakt deel uit van de SERV en voert onderzoek uit in opdracht van en voor de Vlaamse werkgevers- en werknemersorganisaties. De Stichting Innovatie & Arbeid doet praktijkgericht onderzoek dat complementair is aan het academisch en beleidsgericht onderzoek dat elders wordt uitgevoerd.

De Stichting Innovatie & Arbeid werkt rond drie thematische clusters:

- arbeidsmarkt en innovatie in ondernemingen en organisaties,
- werkbaar werk en langere loopbanen
- ondernemerschap, economie en innovatiebeleid.

Dit werkprogramma bevat het overzicht van de projecten waar de Stichting Innovatie & Arbeid in 2024 op zal inzetten. Uiteraard kan dit werkprogramma worden bijgesteld op basis van de beleidsthema's van het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse Regering (2024-2029).

In de **onderzoeksagenda 2024** komen zowel lopende als in 2024 op te starten projecten aan bod. We maken een onderscheid tussen:

- onderzoeksprojecten gelinkt aan een concrete, op zich staande onderzoeksvraag;
- onderzoeksprojecten gelinkt aan een concrete, op zich staande onderzoeksvraag;
- verkenningen ter ondersteuning en onderbouwing van lopend en toekomstig onderzoek (soms eerder pragmatisch, altijd verbredend en/of verdiepend) en/of ter ondersteuning van SERV-overlegprocessen en/of het beleid;
- recurrente onderzoeksprojecten: de ondernemingsenquête en de werkbaarheidsmonitor (WBM) werknemers en zelfstandigen (incl. sectormetingen).

Om de impact en doorwerking van het onderzoek en de inzichten van de Stichting te verhogen, kiezen we voor relevante onderzoeksthema's, een kwaliteitsvolle uitvoering van elk onderzoek en een doordachte **valorisatie** van de resultaten. De Stichting hecht veel belang aan de valorisatie van haar onderzoek door het verspreiden van de onderzoeksresultaten en-inzichten om zo bij te dragen tot concrete resultaten en inzichten bij werkgevers- en werknemersorganisaties, ondernemingen, organisaties, sectoren, op de werkvloer en in de maatschappij en ter ondersteuning van SERV-overlegprocessen en/of het beleid. We willen daarbij nog meer ruimte maken voor inhoudelijk debat ter onderbouwing, verbreding en verdieping van lopend en toekomstig onderzoek en/of ter ondersteuning van SERV-overlegprocessen en/of het beleid (o.a. via het nieuwe format 'Verkenningen', zie verder).

ONDERZOEKSPROJECTEN

1. Werkhoeveelheid en arbeidsmarktkrapte: situatie en strategieën van ondernemingen kwantitatief in kaart gebracht

In 2023 liep de eerste fase van het onderzoeksproject over werkhoeveelheid en arbeidsmarktkrapte. De eerste helft van 2024 werken we hieraan verder.

Eind 2023 werd data verzameld bij ondernemingen, organisaties en instellingen in Vlaanderen via een online bevraging. De bevraging werd verspreid via Voka, UNIZO, Boerenbond, de sectoren van de sectorconvenanten, de eigen nieuwsbrief en sociale media en een rechtstreekse mailing naar aangekochte e-mailadressen.

De bevraging peilt naar hoe ondernemingen het werk gedaan krijgen, of ze aanwervingsmoeilijkheden ervaren, welke impact dit heeft en hoe ze ermee omgaan. De bevraging werd midden december afgerond met meer dan 500 bruikbare vragenlijsten.

De eerste helft van 2024 voorzien we analyses en rapportering van de resultaten.

2. Innovatie in ondernemingen en beroepen: een drieluik

Het belang van innovatie voor ondernemingen wordt steeds groter in een snel evoluerende wereld. Om competitief te blijven is het cruciaal dat ondernemingen blijven investeren in innovatie, onder meer op vlak van verbetering en vernieuwing van producten, van processen (technische en technologische innovatie) en van de arbeidsorganisatie (sociale innovatie).

In dit drieluik duiken we in de praktijk om beter te begrijpen hoe innovatie effectief wordt ingevuld en vorm krijgt. We proberen mechanismen, hefboomen en drempels te begrijpen die de innovatiekracht in de verschillende contexten beïnvloeden. We kijken hierbij zo breed mogelijk naar verschillende soorten innovatieprocessen en -beleid, bijvoorbeeld innovatie in ondernemingen met een specifieke innovatieafdeling of – functie en in ondernemingen zonder. We trachten ook alle types van ondernemingen mee te nemen.

We bekijken achtereenvolgens:

- het profiel en de rol van de innovatiemanager
- techn(olog)ische en sociale innovatie in kmo's
- de impact van technologie en AI op specifieke beroepen via 'deep dAlve's'.

Het profiel en de rol van de innovatiemanager in de onderneming

In ondernemingen waar een innovatiemanager aanwezig is, wordt die vaak gezien als de spilfiguur in de onderneming als het gaat over technische en technologische innovaties. Toch verschilt het profiel, de rol en de werkwijze sterk van onderneming tot onderneming. Via diepte-interviews met 10 tot 12 innovatiemanagers

proberen we hiervan een beeld te krijgen. We bekijken dit vanuit het innovatieproces as such en vanuit de mogelijke impact op de bredere arbeidsorganisatie.

De gekozen innovatiemanagers namen in 2023 allen deel aan een community of practice 'Innovated by Design' georganiseerd door Waai vzw, waaraan ook de Stichting mocht deelnemen. Het gaat over eerder grotere ondernemingen (met slechts 1 kleinere organisatie en 1 ZZP) uit de profit en non-profit.

Waar mogelijk bevragen we ook de syndicale delegatie van elke onderneming, vooral rond de impact op de arbeidsorganisatie en op werknemers. Waar dit niet mogelijk is, zoeken we naar alternatieven om de werknemersstem te vertegenwoordigen in het rapport.

We zoeken ook naar ondernemingen die geen innovatieafdeling- of manager in huis hebben, om te bekijken waar de mogelijke verschillen en gelijkenissen zitten.

De diepte-interviews met innovatiemanagers worden aangevuld met gesprekken met innovatie-experten op het terrein die vanuit hun brede ervaring met ondernemingen kunnen spreken.

Valorisatie

We organiseren eind april 2024 een valorisatiemoment samen met het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM). Het KDM brengt eind december 2023 een visie-paper uit over werknemersbetrokkenheid rond AI-innovaties. De Stichting mocht reeds input geven op deze paper. De visiepaper is complementair aan de doelstellingen van ons rapport. Een gezamenlijk valorisatiemoment kan versterkend werken voor bereik en impact.

Technologische innovatie & AI in kmo's

Hoewel verschillende onderzoeken waaronder SERV-rapporten, aantonen dat Vlaanderen het goed doet op vlak van innovatie, blijft er een kloof bestaan tussen grote ondernemingen en kmo's. In de verschillende Vlaamse beleidsprogramma's rond innovatie wordt bijvoorbeeld specifieke aandacht besteed aan het ondersteunen en stimuleren van kmo's.

Via een kwalitatief onderzoek willen we begrijpen waarom kmo's hier al dan niet op inzetten, onder welke vorm, met welke ondersteuning en welke noden zij ervaren om hier (nog meer) op in te kunnen zetten. We betrekken kmo's die al ver staan en andere die nog geen significante stappen hebben gezet.

Het onderzoek van de Stichting zal complementair zijn aan bestaand onderzoek, zoals ondermeer het lopende onderzoek van Vaia over AI-adoptie in kmo's, dat begin 2024 wordt gepubliceerd. Ons onderzoek zal breder peilen naar technologische en sociale innovatie. De valorisatie kan mogelijk in samenwerking met Vaia gebeuren.

Naast dit kwalitatief luik willen we bijkomende inzichten genereren via de ondernemingsenquête. We integreren enkele gerichte vragen in de enquête om bij een grotere groep kmo's te peilen naar innovatie (output 2025).

Deep dAlve in beroepen: impact van technologie & AI op specifieke beroepen

Deep dAlve zijn onderzoeken waarbij telkens wordt ingezoomd op een specifiek beroep. We analyseren de vernieuwingen/veranderingen in het beroep vanuit de bril van technologische/AI-innovatie (verandering in product, proces en arbeidsorganisatie) én vanuit de bril van arbeid (impact op competenties, werkbaar werk en inclusie).

We doen dit door kwalitatief en kwantitatief onderzoek te combineren. In 2024 starten we met een DeepdAlve van enkele beroepen. We kijken bij de keuze ook naar de impact van de twin transitie (digitalisering en klimaat). De verfijning van de methodiek en opstart gebeurt in 2024 – de output van de eerste DeepdAlve wordt verwacht in 2025.

Nadien wordt bekeken of dit een vast recurrent product van de Stichting Innovatie & Arbeid kan worden waarbij telkens wordt ingezoomd op een specifiek beroep.

3. ESG en niet-financiële duurzaamheidsrapportering bij Vlaamse ondernemingen

Dit project werd opgestart in de zomer 2023 en loopt af in de zomer 2024.

Als afkorting van 'environmental, social and governance', staat ESG voor het gebruik van milieu-, sociale en governance-factoren om als organisatie vorderingen te maken op het vlak van duurzaamheid. Aan de hand van ESG -criteria wordt de duurzaamheid en de ethische weerslag van een investering in een bedrijf of in een economisch veld beoordeeld en gemeten.

De implementatie van Europese wetgeving in Vlaanderen voorziet een gefaseerd pad waarbij uiteindelijk op termijn elke onderneming een ESG-rapportage zal moeten opmaken. Het aspect van 'good governance' met bijhorende transparantie en goede rapportering is hierbij essentieel. Op dit ogenblik is nog niet duidelijk welke omkadering de Vlaamse overheid hiervoor zal uittekenen of op welke wijze bedrijven zich hierop best voorbereiden. Een gezamenlijk project van de Stichting en de SERV-commissie Economie beoogt dit proces in kaart te brengen en sensibiliserende initiatieven te ontplooiën.

Dit onderzoek gebeurt aan de hand van literatuurstudie, interviews good practices en experts. De Stichting brengt de belangrijkste bevindingen samen in een rapport.

4. Digitale opvolgingsystemen

Monitoring Systems (EMS) of Workforce Management Systems, worden gebruikt om de prestaties, productiviteit en het gedrag van werknemers in een organisatie te volgen en te beheren.

Hoewel digitale opvolgingsystemen voordelen kunnen bieden op het gebied van efficiëntie en prestatieverbetering, is het ook belangrijk om rekening te houden met de mogelijke ongewenste effecten voor werknemers en ondernemingen. Het implementeren van dergelijke systemen moet zorgvuldig gebeuren om de kansen ervan optimaal te benutten en ongewenste effecten zoveel mogelijk in te perken.

Door in gesprek te gaan met HR-verantwoordelijken en werknemers in ondernemingen die gebruik maken van dit type systemen, gaan we na waarvoor ze voornamelijk gebruikt worden, welke voordelen eraan verbonden kunnen zijn voor de werknemers en de onderneming en welke ongewenste effecten er kunnen zijn voor werknemers en ondernemingen.

Het doel is om ondernemingen, HR-professionals en leidinggevenden te kunnen informeren over de positieve aspecten maar ook in kaart te brengen waarop ze moeten letten bij eventueel gebruik van deze systemen om negatieve impact op de werknemers en de onderneming te voorkomen.

voorbijge jaren hebben we de beschikbare gegevens met betrekking tot werkdruk en fysiek belastende arbeidsomstandigheden meer in detail geanalyseerd. Nu willen we de verschillende aspecten van emotionele belasting verder verkennen (verbredend en verdiepend), ook ter voorbereiding van verdere rapportering op basis van de WBM 2023 in 2025.

Mixed mode-WBM

In een context van survey-moeheid en een dalende responsgraad bij de werkbaarheidsmetingen, zowel bij werknemers als bij zelfstandigen, gaan we na hoe we hier zo goed mogelijk op kunnen reageren bij de organisatie van de toekomstige metingen van de werkbaarheidsmonitor.

Daartoe brengen we verschillende mogelijkheden van een gemengde bevragingvorm (mixed-mode) in kaart, waarbij we de mogelijkheid kunnen aanbieden om de bevraging schriftelijk in te vullen, maar eventueel ook via een online link (via QR-code) op de computer (eventueel ook op smartphone). We verkennen de voor- en nadelen en kijken naar wat dit zou veranderen t.o.v. de huidige werkwijze (o.a. samenwerking met KSZ, elementen van privacy, opvolging ...).

Werkbaar werk en personen met migratieachtergrond

We verkennen verschillende methoden die ons zouden toelaten om de werkbaarheid van jobs uitgevoerd door personen met een migratieachtergrond, in kaart te brengen. We hebben aandacht voor zowel de mogelijkheden als de knelpunten.

Werkbaar werk en 60-plussers

We ontsluiten het bestaande materiaal van de werkbaarheidsmonitor met betrekking tot 60-plussers en verkennen in welke mate de gegevens context kunnen bieden ter ondersteuning van het actieplan 60+.

VERKENNINGEN

Ter ondersteuning en ter onderbouwing van lopend en toekomstig onderzoek, verkennen we in 2024 een aantal thema's, soms eerder pragmatisch, altijd verbredend en/of verdiepend. Deze verkenningen kunnen leiden tot verschillende output-formats zoals working paper, nota, interne discussienota, onderbouwing vormingspakket ...

Ook ontsluiten we het onderzoeksmateriaal van de Stichting Innovatie & Arbeid in het kader van thema's binnen het sociaal overleg/beleid (bv. levenslang leren, 60-plussers, clusterbeleid ...).

Hierdoor kunnen we ook flexibeler inspelen op actuele thema's en een aantal onderzoeksresultaten samenbrengen.

Hieronder zijn enkele thema's opgesomd, maar deze lijst is niet limitatief.

Emotionele belasting-WBM

Binnen de werkbaarheidsmonitor (WBM) bij werknemers brengen we zes aspecten van de arbeidssituatie in kaart, de zogenaamde risico-indicatoren. Drie van deze risico-indicatoren categoriseren we als werkeisen: werkdruk, emotionele belasting en belastende arbeidsomstandigheden. De

Werkdruk, werkstress en werkstresspreventie

De analyses op de WBM-data leren dat werkdruk hoog is en dat hoge werkdruk de factor is met de grootste impact op het belangrijkste werkbaarheidsknelpunt werkstress. Daarom blijven we verder verkennen (op basis van nieuwe literatuur, eventueel via expertbevragingen ...) hoe hoge werkdruk en werkstress kunnen vermeden of aangepakt worden op organisatieniveau.

Ondernemerschap met perspectief

In 2019 verscheen het rapport 'Tevredenheid over de ondernemersloopbaan in de horeca'. Hierin werd een kwalitatief onderzoek over de specifieke context van de sector gecombineerd met een kwantitatieve analyse van een aantal gegevens uit de werkbaarheidsmeting 2007-2016.

Deze kwantitatieve analyse wordt in deze verkenning als vertrekbasis gebruikt om de gegevens van de werkbaarheidsmeting 2023 voor zelfstandige ondernemers met betrekking tot verschillende aspecten van het ondernemerschap (tevredenheid over de ondernemingsloopbaan, economische performantie, competenties, professioneel netwerk) te bekijken in functie van een mogelijke publicatie in 2025.

Levenslang leren

Zowel vanuit de ondernemingsenquête, de werkbaarheidsmonitor als vanuit andere onderzoeksprojecten binnen de Stichting Innovatie & Arbeid brengen we de relevante beschikbare informatie samen over het thema Levenslang leren. Dit ter ondersteuning van het overleg in de SERV rond deze thematiek (cf. supra).

Re-intergratie van personen in arbeidsongeschiktheid

Met deze verkenning willen we inspelen op de vraag van de minister van Werk om vanuit de SERV en de StIA te onderzoeken of er een specifieke monitoring kan worden opgezet rond werkbaar werk en langdurig zieken. We verkennen tevens we in elke mate we ondersteuning kunnen bieden bij het Versnellingsplan.

Productiviteit

Productiviteit van een onderneming is een belangrijke parameter om de economische gezondheid op langere termijn te garanderen. De organisatie van het werk heeft daar een belangrijke impact op. De organisatie van het werk heeft ook een belangrijke impact op werkbaarheid. Beide doelstellingen kunnen in principe met eenzelfde, optimale organisatie van het werk bereikt worden. Kunnen we daar bevestiging voor vinden? Om welke vormen van organisatie gaat het dan en hoe verschilt die voor de ene onderneming tot de andere? Daarbij komt ook de vraag hoe productiviteit gemeten wordt en of de impact van organisatie op productiviteit verschilt naargelang de invalshoek of het domein van de bedrijfsvoering.

RECURRENTE METINGEN

1. Voorbereiding Ondernemingsenquête 2025

In januari 2025 organiseren we de dataverzameling van de Ondernemingsenquête, onze driejaarlijkse telefonische enquête bij een representatief staal van ondernemingen in Vlaanderen. De enquête levert unieke cijfers over de toepassing van concepten en praktijken omtrent innovatie, de organisatie van de onderneming en de inzet van personeel en technologische toepassingen. In 2024 wordt de enquête voorbereid, zodat in januari 2025 de afname kan gebeuren en de eerste reeks resultaten in 2025 kunnen gepubliceerd worden. Naast de technische voorbereidingen worden de thema's bepaald die in deze editie worden opgenomen. Mogelijke onderwerpen zijn opleidingen, digitalisering, flexibiliteit, telewerken, innovatie, participatie.

De bepaling van de aanpak en scope, de keuze van de onderwerpen en de concrete invulling van de vragenlijst gebeurt in overleg met de expertengroep van de Ondernemingsenquête.

2. Vlaamse Werkbaarheidsmonitor

In het voorjaar van 2023 werden de werkbaarheidsmetingen uitgevoerd. Het basisrapport werknemers werd in oktober 2023 uitgebracht. Het basisrapport zelfstandige ondernemers in december 2023.

Rapporten 2024

In 2024 worden de resultaten van de werkbaarheidsmeting 2023 verder gerapporteerd en in detail geanalyseerd. We hanteren hier zowel de invalshoek deelgroep (zoals sectoren, jongeren, zelfstandigen zonder personeel) als de inhoudelijke invalshoek (zoals telewerken en connectiviteit, grensoverschrijdend gedrag, leren). Voor het werkprogramma 2024 staan volgende rapporten op de agenda:

- Methodologie rapport (werknemers en zelfstandigen)
- Wat maakt werk werkbaar? (link tussen werkbaarheids- en risico-indicatoren voor werknemers en zelfstandigen)
- Sectorrapporten:
 - Werknemers: industrie: chemie, metaal, bouw, voeding
 - Werknemers: tertiaire sector: klein- en groothandel, financiële sector, dienstencheques (te overwegen)
 - Werknemers: quataire sector: openbaar bestuur, onderwijs, gezondheidssector
 - Zelfstandigen: handel, bouw, vrije beroepen en andere intellectuele diensten
- Telewerken en connectiviteit (werknemers) (frequenties, link tussen telewerken/connectiviteit en WW ...)
- Grensoverschrijdend gedrag (werknemers en zelfstandigen)
- Jongeren (werknemers)
- Zelfstandigen zonder personeel (Zzp'ers)
- Leren/kwalificaties: leermogelijkheden, werkbaar werk naar diploma en PhD, onder/overkwalificatie, evolutie ingewikkeldheid van het werk ... (werknemers).

Vorbereiding sectorale werkbaarheidsmetingen 2025

In 2021 voerde de Stichting Innovatie & Arbeid sectorale werkbaarheidsmetingen uit in de hout- en meubelnijverheid en bij de bedienden uit de internationale handel, het vervoer en de logistiek. De SERV-partners (DB 4 mei 2022) evalueerden dit pilootproject positief. Er werd beslist om de werkbaarheidsmonitoring post Pact2020 volgens een gemengde cyclus te organiseren met een vierjaarlijkse arbeidsmarktbrede survey en tussentijds sectorale meettrajecten. De Stichting kreeg de opdracht om voor 2025 onderzoeksruimte te reserveren voor vier of vijf sectoren die op een dergelijke dienstverlening willen beroep doen.

In 2024 zetten we de voorbereidende stappen voor deze sectorale meetronde 2025 en leggen we de inhoudelijke accenten en de praktische aanpak van de meting met de betrokken sector- en andere partners vast.

Vier sectoren stelden zich kandidaat voor een sectorale meting:

- Hout en meubelindustrie – PC 126 – Woodwize
- Vastgoed – Fonds323!
- Bedienden aanvullend – PC200 – Cevora
- Arbeiders Transport en logistiek – PC 140.03 - SFTL.

Gegevens werkbaarheidsmonitor en datatool

Op vraag van derden en sociale partners leveren we ook in 2024 gegevens op maat, op basis van de werkbaarheidsmonitor. Aangezien eind 2023 de nieuwe cijfers voor zowel werknemers als zelfstandigen beschikbaar zijn, zal de prioriteit in de eerste helft van 2024 liggen op het verder bekendmaken en verspreiding van de nieuwe cijfers.

Vervolgens zullen ook de bevindingen van de verschillende nieuwe dossiers 2024 verder

onder de aandacht gebracht worden, specifiek ook met de verdere verspreiding van de bevindingen op sectorniveau (sectorrapporten) naar de verschillende betrokken sectoren.

De databank van de werkbaarheidsmonitor (microdata) wordt beschikbaar gesteld voor andere onderzoeksinstellingen en onderzoekers.

VALORISATIE

Om de impact en doorwerking van het onderzoek en de inzichten van de Stichting te verhogen, is het belangrijk te kiezen voor relevante onderzoeksthema's, een kwaliteitsvolle uitvoering van elk onderzoek en een doordachte valorisatie van de resultaten. De Stichting hecht veel belang aan valorisatie om zo bij te dragen tot concrete resultaten en inzichten bij werkgevers-en werknemersorganisaties, ondernemingen, organisaties, sectoren, op de werkvloer en in de maatschappij en ter ondersteuning van SERV-overlegprocessen. We streven ernaar de onderzoeksresultaten op een transparante, praktisch toepasbare en heldere manier bij de sociale partners en andere belanghebbenden te brengen. In de volgende paragrafen zetten we de centrale acties binnen deze valorisatie rol voor het jaar 2024 op een rij.

Versterking van de valorisatiestrategie

In 2023 werd een overzicht gemaakt van huidige valorisatievormen binnen de Stichting. Een aantal zijn uitvoerig aangepast of uitgebreid, denk aan de vernieuwing van de website werkbaarwerk.be en de uitrol van het LinkedIn-kanaal Werkbaar Werk. Met dit overzicht, de versterkte kanalen en afgestemd op het werkprogramma van de Stichting willen we nog pro-actiever en gericht inzetten op valorisatie. Hierbij wordt telkens rekening gehouden met de

hele valorisatieketen, met een bijzondere aandacht voor het bereik en de impact op de diverse doelgroepen. Mogelijke valorisatievormen zijn:

- de websites van de SERV en de Stichting Innovatie & Arbeid
- de thema-site werkbaarwerk.be
- het LinkedIn-kanaal Werkbaar Werk, X-kanaal SERV
- vormingen
- vormingsmateriaal
- webinars
- events
- de nieuwsbrief van de Stichting en SERV artikels in vakmagazines en wetenschappelijke publicaties
- de z-kaart Werkbaar Werk
- andere: deelname aan stuurgroepen, jury's, overleg en andere werkvormen waarbij er beroep wordt gedaan op onze expertise.

Deze werkwijze laat ons toe om:

- ook in 2024 telkens de juiste kanalen in te zetten om belanghebbenden te bereiken voor elk type van onderzoek
- in samenspraak met de onderzoeker proactief de valorisatiemogelijkheden te bekijken
- een strategische keuze te maken tussen de valorisatievormen
- open te staan voor nieuwe exploitatiemogelijkheden om de doelgroepen op maat te bereiken. Ter illustratie, hierbij denken we o.a. aan het gebruik van podcasts en Instagram.

40 jaar de Stichting Innovatie & Arbeid

De Stichting Innovatie & Arbeid viert haar 40e verjaardag in 2024. Dit jubileumjaar is een uitgelezen kans om het onderzoek en de resultaten van de Stichting Innovatie & Arbeid in de kijker te zetten. Verder te bekijken ideeën hierrond zijn:

- een event/netwerkmoment met de sociale partners en de andere belangrijkste belanghebbenden eind 2024,

- een campagne op sociale media om onze werking en impact in de kijker te zetten,
- een magazine waarin een aantal onderzoeksresultaten van de Stichting Innovatie & Arbeid op een bevattelijke manier worden vastgelegd,
- een "bedankt-kaartje" per partner.

Samenwerking met de intersectorale werking

De Stichting Innovatie & Arbeid werkt nauw samen met de intersectorale adviseurs en bij uitbreiding de sectorconsulenten om

- de werking, kennis en output van de Stichting bij de sectoren verder onder de aandacht te brengen,
- de werking, kennis en aandachtspunten van de sectoren onder de aandacht te houden bij de Stichting en
- mogelijke samenwerking en onderlinge wisselwerking te bevorderen.

DEEL 3 INTER- SECTORALE WERKING

Sinds 1 januari 2021 worden drie intersectorale adviseurs tewerkgesteld bij de SERV om de intersectorale werking tussen de sectoren met een sectorconvenant te bewerkstelligen. De intersectorale adviseurs hebben als focus:

- non-discriminatie en inclusie;
- levenslang leren en competenties;
- werkbaar werk en jobmobiliteit.

Deze focus vertaalt zich ook in de verschillende doelstellingen en acties. De doelstellingen worden gerealiseerd via maatwerk en een projectmatige aanpak, afgetoetst bij sectoren (sectorale sociale partners en sectorfondsen) en met het accent op ruimte voor leren en experimenteren.

In 2024 wordt verder gebouwd op de initiatieven die in de eerste twee werkingsjaren 2021 – 2023 genomen zijn. De concrete en actuele programmatie kan steeds op de SERV-website worden geconsulteerd via www.serv.be/serv/intersectorale-initiatieven.

NON-DISCRIMINATIE & INCLUSIE

Inclusieve arbeidsmarkt

In 2024 blijft de SERV samen met de sectoren inzetten op een inclusieve arbeidsmarkt. Het netwerk diversiteit en inclusie zal zich richten op het sensibiliseren van bedrijven over het belang van inclusief ondernemen, het ondersteunen van de tewerkstelling van kwetsbare groepen en het verstrekken van hulpmiddelen en training aan bedrijven.

Om bedrijven te sensibiliseren, zal het netwerk in het najaar van 2024 een campagne lanceren en de derde editie van de Dag van inclusie organiseren. Om ondernemingen te ondersteunen in de transitie naar inclusieve werkvloeren zullen sectorconsulenten worden opgeleid om het thema bespreekbaar te maken in bedrijfsbezoeken. Om bedrijven te voorzien van hulpmiddelen en training, zal een intersectoraal opleidingsprogramma worden aangeboden.

Traject nulmeting

De begeleidingsgroep waarbinnen sectoren worden bijgestaan om discriminatie te monitoren wordt gecontinueerd. Binnen de begeleidingsgroep vormt de SERV het eerste aanspreekpunt en worden sectorale vragen opgevolgd. In 2024 wordt verder ingezet op het faciliteren van kennisuitwisseling tussen sectoren bij de ontwikkeling en uitvoering van actieplannen. Daarnaast ondersteunen we de sectoren in de uitwisseling over de onderzoeksresultaten.

LEVENSLANG LEREN & COMPETENTIES

Lerend netwerk levenslang leren

Om de sectorfondsen meer van elkaar te laten leren startten we in 2023 het lerend netwerk LLL op. Hierin wordt vooral nagegaan hoe de sectorfondsen werknemers bereiken, specifiek binnen kmo's, wat de beroepen en competenties zijn van de toekomst en hoe het informeel leren kan gevaloriseerd worden. De organisatie van een sectorfonds en hoe er kan samengewerkt worden is een vast onderdeel van dit lerend netwerk.

Lerend netwerk STEM

Om collegiaal leren verder te bevorderen wordt het lerend netwerk STEM verder ondersteund. De conclusies of projecten die uit deze vergadering voortvloeien faciliteren de adviseurs en worden opengesteld voor alle geïnteresseerde sectoren. Hier wordt ook aandacht besteed aan instroom in BSO/TSO dat ruimer getrokken wordt dan enkel STEM.

Afstemming mentoropleiding

Vanuit de intersectorale brainstorm kwam de vraag om m.b.t. de mentoropleidingen bij verschillende sectoren meer afstemming te zoeken en mogelijke samenwerkingen te onderzoeken. Dit overleg wordt in goed overleg afgestemd met de werking binnen DWSE.

WERKBAAR WERK & JOBMOBILITEIT

Lerende netwerken werkbaar werk

De doelstelling van dit lerend netwerk is van elkaar te leren rond het thema werkbaar werk door ervaringen en goede praktijken uit te wisselen. In 2022-2023 gingen vier lerende netwerken door rond werkbaar werk. Dit initiatief wordt in 2024 hernomen.

Intersectorale campagne werkbaar werk

Met 32 sectoren zetten we samen de schouders onder een intersectoraal initiatief rond het thema werkbaar werk, gepland in voorjaar 2024.

Jobmobiliteit

Het thema jobmobiliteit houden we mee op de radar en brengen het verder onder de aandacht en in bespreking. Hiertoe onderhouden we ook nauwe contacten met de partner VDAB die de Werkschakelpunten beheert.

GENERIEKE INITIATIEVEN

Digitaal platform

We zetten in 2024 verder in op het sectorconsulentenplatform waar sectorconsulenten elkaar ontmoeten en kennis en ervaring uitwisselen. Kennis en expertise verzamelen, verrijken, verbinden en verspreiden is het doel van dit 'kennisplein'. We bouwen dit verder uit in samenwerking met de sectoren.

Opleidingstraject sectorconsulenten

In 2022 werd een opleidingstraject opgestart voor sectorconsulenten. Het doel van dit traject is om de sectorconsulenten te sterken en gezamenlijke kaders en tools aan te reiken. Zij werken tenslotte allen met dezelfde opdracht rond dezelfde thema's, maar in erg verschillende contexten.

Het traject start met het aanbieden van een onthaaldag voor startende sectorconsulenten ingericht in samenwerking met DWSE, waarop nieuwe sectorconsulenten wegwijs worden gemaakt in de werking van de sectorconvenants en de intersectorale werking. Opleidingsmodules die reeds doorgingen: bedrijfsculturen en hoe hierop inspelen, het bereik van kmo's en begeleiding van lerende netwerken.

In 2024 zetten we dit traject verder en voorzien we nieuwe modules.

Sectorconsulentendag

Tijdens de sectorconsulentendag voorzien we zowel informele ervaringsuitwisseling als thematische onderwerpen die aangeboden worden door externe deskundigen. Ook in 2024 plannen we een sectorconsulentendag.

Vorbereiding intersectorale convenants

De intersectorale adviseurs nemen het initiatief om samen met de sectoren (sectorale sociale partners en sectorfondsen) de mogelijkheid om intersectorale convenanten af te sluiten verder te onderzoeken. De intersectorale werking concretiseert vanuit deze afstemming en in samenwerking met de SERV-Commissie arbeidsmarkt op welke manier intersectorale convenanten als volwaardig instrument de Vlaamse arbeidsmarkt kunnen ondersteunen.

De intersectorale adviseurs ondersteunen de verkennende fase waarin de bouwgerelateerde sectoren onderzoeken of een samenwerking rond de Vlaamse ambities in de Vlaamse renovatiestrategie opportuun is.

DEEL 4 AUTONOME COMMISSIES

Tot slot bevat dit werkprogramma ook de geplande activiteiten van de drie autonome commissies bij de SERV.

Het gaat over de drie volgende commissies waar naast de Vlaamse sociale partners ook andere stakeholders zetelen in de commissies:

- Commissie Diversiteit met de Vlaamse sociale partners en de kansengroepen (Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid voor personen met een arbeidsbeperking) en LEVL voor personen met een migratieachtergrond).
- Adviescommissie Economische Migratie met de Vlaamse sociale partners, vertegenwoordigers van het departement Werk en Sociale Economie, VDAB en het departement Economie, Wetenschap en Innovatie en een onafhankelijke deskundige.
- Commissie Sociale Economie met de Vlaamse sociale partners, vertegenwoordigers van de sociale economie-ondernemingen, onafhankelijke deskundigen en vertegenwoordigers van het departement Werk en Sociale Economie.

COMMISSIE DIVERSITEIT

Binnen de Commissie Diversiteit bij de SERV werken de Vlaamse sociale partners samen met LEVL en Handicap en Arbeid. De Commissie Diversiteit formuleert adviezen over de evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen, diversiteit & inclusie en gelijke behandeling.

Naar aanleiding van de nieuwe legislatuur 2024-2029 formuleerde de Commissie Diversiteit beleidsprioriteiten. In 2024 zal de commissie werk maken van twee speerpuntdossiers als input voor en bij de start van de nieuwe regeerperiode. Daarnaast bevat het werkprogramma 2024 een overzicht van de te verwachten adviesvragen en andere initiatieven.

Beleidsprioriteiten legislatuur 2024-2029*

De Commissie Diversiteit stelde beleidsprioriteiten voor de legislatuur 2024-2029 op. Het realiseren van een duurzame, inclusieve arbeidsmarkt en het duurzaam verhogen van de werkzaamheidsgraad van personen met een arbeidsbeperking en personen met een migratieachtergrond blijven een belangrijk streven. Voor het formuleren van beleidsprioriteiten vertrekt de commissie vanuit 4 sleutelprincipes:

1. Diversiteit vraagt om een generieke benadering vanuit het beleid,
2. Evenredige arbeidsdeelname (EAD) blijft het streven,
3. Het VN-verdrag voor personen met een handicap als richtinggevend kader voor arbeidsmarktparticipatie van deze groep,
4. Blijf de Commissie Diversiteit aanspreken als structureel overleg- en adviesorgaan tussen de sociale partners en kansengroepen.

De Commissie Diversiteit formuleerde volgende 8 prioritaire actiedomeinen om te evolueren naar een duurzame, inclusieve arbeidsmarkt in Vlaanderen:

1. Zet in op kwaliteitsvolle data en wetenschappelijk onderzoek,
2. Stimuleer en ondersteun de potentiële arbeidsreserve naar duurzaam werk,
3. Spreek de talenten van elke jongere aan,
4. Focus op snelle en duurzame trajecten naar werk voor nieuwkomers,
5. Stimuleer en ondersteun inclusieve werkvloeren en zet discriminatie buiten spel,
6. Bouw aan duurzame en werkbare loopbanen,
7. Werk een taalbeleid uit met focus op de werkvloer,
8. Maak de voorbeeldrol van de Vlaamse overheid, lokale besturen en onderwijsinstellingen waar.

Jongeren: een betere transitie onderwijs-arbeidsmarkt*

De talenten van elke jongere aanspreken vergt specifieke aandacht voor jongeren uit de kansengroepen. Een belangrijk deel van de jonge werkzoekenden in Vlaanderen heeft een arbeidshandicap (10,0%) en/of een migratieachtergrond (25,0%). In dit advies op eigen initiatief wil de Commissie Diversiteit zich specifiek richten op het verbeteren van de transitie onderwijs-arbeidsmarkt. Het is daarbij belangrijk dat:

- Zoveel mogelijk jongeren de transitie onderwijs-arbeidsmarkt gekwalificeerd kunnen maken,
- Alle jongeren bij hun overstap naar de arbeidsmarkt worden ondersteund,
- Er nazorg is door VDAB en partners voor jongeren met een precair profiel tijdens de eerste maanden van tewerkstelling.

De commissie wil in dit advies twee specifieke focussen meenemen:

- Jongeren in een NEET-situatie (jongeren zonder werk, opleiding of vorming). Het aandeel jongeren in een NEET-situatie ligt immers ruim drie keer hoger bij jongeren geboren buiten de EU27 en ruim vijf keer hoger bij jongeren die hinder ondervinden door een handicap, aandoening of ziekte.
- Jongeren die opgroeien in een (groot)stedelijke context: de diversiteit bij jongeren in centrumsteden is veel groter dan bij de oudere bevolking. De commissie wil de specifieke uitdagingen van een grootstedelijke context als specifieke focus uitdiepen in het advies.

Vrouwen met een migratieachtergrond: aanzet tot actieplan om de arbeidsmarktparticipatie duurzaam te verhogen*

Personen met een migratieachtergrond kennen een kwetsbare en conjunctuur-voelige positie op de Vlaamse arbeidsmarkt. Vooral vrouwen met een migratieachtergrond hebben een lage werkzaamheidsgraad (47,9%) in Vlaanderen, in het bijzonder kortgeschoolde vrouwen met een migratieachtergrond (31,5%). Hoewel de werkzaamheidsgraad bij hooggeschoolde vrouwen met een migratieachtergrond hoger ligt, is de etnische kloof inzake werkzaamheidsgraad het grootste voor hooggeschoolden (26,2 procentpunt).

Achter deze algemene cijfers gaan heel wat dynamieken schuil. De Commissie Diversiteit wil de bestaande cijfers en onderzoeken samenbrengen. Op basis daarvan zal de commissie een aantal acties formuleren die tegemoet komen aan de drempels en mogelijkheden die naar voor komen. Mogelijks focussen we daarbij op specifieke subgroepen.

Adviesvragen

- Gelijkekansen- en diversiteitsplan 2025 Vlaamse overheid. Volgens de geldende procedures had de Commissie Diversiteit het strategisch meerjarenplan gelijkekansen en diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid 2021-2025 op 2 oktober 2020 voor advies moeten ontvangen. De commissie stelt vast en betreurt dat tot op heden nog niet is gebeurd en dat ook geen enkel jaarlijks actieplan is opgemaakt. Het strategisch meerjarenplan en bijhorende jaarlijkse actieplannen vormen een belangrijk richtinggevend kader voor de dienst diversiteitsbeleid en de entiteiten van de Vlaamse overheid als kernactoren van dat beleid.
- BVR tot wijziging van het Vlaams personeelsstatuut van 13 januari 2006 wat betreft de vereenvoudiging van de procedure Erkenning van Verworven Competenties (eerste helft 2024).
- BVR wijziging BVR van 24 december 2004 houdende maatregelen ter bevordering en ondersteuning van het gelijkekansen- en diversiteitsbeleid in de Vlaamse administratie. Uitbreiden van de definitie van handicap en chronische ziekte en invoering van een automatische monitoring van deze kansengroep via authentieke databanken. (eerste helft 2024).

- BVR bij het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid. Dit zal betrekking hebben op drie thema's: horizontaal gelijkekansenbeleid, erkenning van partnerorganisaties (gelijke kansen, digitale inclusie en lokaal gelijkekansenbeleid) en antidiscriminatiebeleid. (eerste helft 2024).

Insteken bij adviezen SERV-commissies Arbeidsmarkt en Onderwijs

Bij relevante adviesvragen die binnen de commissie Arbeidsmarkt en commissie Onderwijs van de SERV worden behandeld kunnen insteken vanuit de kansengroepen vertegenwoordigd binnen de Commissie Diversiteit worden voorzien.

ADVIESCOMMISSIE ECONOMISCHE MIGRATIE

Prioriteitennota*

De Adviescommissie bereidt een prioriteitennota voor met kernboodschappen die als input dienen voor de nieuwe legislatuur. Dit zijn ook de speerpunt dossiers die als input dienen voor de nieuwe regeerperiode. In eerste instantie tracht de Adviescommissie een visie op lange(re) termijn te ontwikkelen op Vlaanderen als aantrekkelijke regio voor economische migratie. Momenteel ontbreekt zo een eenduidige visie ook op politiek niveau. Verder worden voorlopig volgende kernboodschappen belicht in de prioriteitennota: maak van Vlaanderen een aantrekkelijke regio voor economische migratie door:

- In te zetten op snelle en klantvriendelijke procedures,
- Verder te werken aan een duidelijk en eenvoudig regelgevend kader,
- Goede dienstverlening aan arbeidsmigranten en ondernemingen te realiseren,
- De positie van de arbeidsmigrant te versterken.

De SERV zal bepalen welke zaken worden meegenomen in de algemene beleidsprioriteitennota van de SERV.

Andere initiatieven, adviezen en adviesvragen

- Adviesvraag wijzigingsbesluit Au Pairs: Uitwerking erkenningsregeling au pairbureaus.
- Opvolgen van de evaluatiestudie 'Improving the Economic Migration Framework to Attract and Retain Talent – Flanders' van de OESO en de Europese Commissie, in samenwerking met het Departement Werk en Sociale Economie. Deze studie omvat een uitgebreid onderzoek naar het bestaande arbeidsmigratiekader en de behoeften van verschillende stakeholders. De inzichten uit deze analyse zullen worden gebruikt om technische aanbevelingen te formuleren voor het ontwikkelen van hervormingen.
- Opvolgen van Europese ontwikkelingen inzake economische migratie.
- Opvolgen van eerdere adviezen, waaronder de adviezen over ketenaansprakelijkheid, de lijst middengeschoolde knelpuntberoepen ...

COMMISSIE SOCIALE ECONOMIE

In de Commissie Sociale Economie vindt overleg plaats over bestaand of toekomstig beleid op het vlak van sociale economie. Dit werkprogramma bevat een overzicht van prioritaire overlegthema's, te verwachten dossiers rond sociale economie op de beleidsagenda en eigen initiatieven voor het voorjaar van 2024. Bij relevante adviesvragen die binnen andere SERV-commissies worden behandeld kunnen de sectorale partners een eigen standpunt innemen dat wordt opgenomen als bijlage bij het SERV-advies.

Toeleiding en indicering vanuit VDAB*

Algemeen wil de commissie in dialoog gaan over de manier waarop toeleiding en indicering van personen met een arbeidsbeperking bij VDAB/GTB vandaag verloopt. Dit zou voor alle werkzoekenden die zich aanmelden uniform, op dezelfde manier en volgens hetzelfde aantal criteria, moeten gebeuren. Ook de impact van de evolutie naar een meer lokaal

arbeidsmarktbeleid waarbij ook lokale actoren kunnen indiceren, moet in deze oefening worden meegenomen.

Specifiek met betrekking tot de toeleiding naar het individueel maatwerk wil de commissie op korte termijn in dialoog gaan over de grote knelpunten inzake o.a. doorlooptijden en de manier van screening.

Een dynamisch systeem van doorstroom*

De Commissie Sociale Economie wil in dialoog gaan over de manier waarop doorstroom vandaag wordt georganiseerd en gestimuleerd. Daarbij moeten ook de noodzakelijke randvoorwaarden voor een sterk en dynamisch doorstroomkader worden bekeken.

Standpunten bij te verwachten adviesvragen over Sociale Economie

De Commissie Sociale Economie is een overlegcommissie. Ze heeft de mogelijkheid om autonoom een standpunt te bepalen over adviesvragen inzake sociale economie en dit uit te brengen aan de SERV, die de adviserende instantie blijft. Het standpunt van de sector wordt daarbij steeds als bijlage bij het SERV-advies gevoegd.

- BVR tot wijziging van het BVR van 15 juli 2022 ter uitvoering van het decreet van 14 januari 2022 over maatwerk bij individuele inschakeling. Wijziging in het kader van o.a. verenigingswerk, en technische aanpassingen aanvragen VOP (voorjaar 2024).
- Diverse BVR's ter uitvoering van het decreet over de ondersteuning van sociale economie en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze besluiten beogen:
 - Een kader voor de taken, regels voor de organisatie, samenstelling en werking van de Commissie Sociale Economie,

- Een kader voor de erkenning en voorwaarden tot (startende) sociale tewerkstellingsonderneming,
- Een update van de het subsidiekader voor managementadvies,
- Een kader voor de taken, regels voor de organisatie en de werkingssubsidies voor Trividend. (voorjaar 2024).
- BVR aanvullende lokale diensten. Dit besluit beoogt een nieuwe subsidiekader voor lokale besturen of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor de ontplooiing van lokale diensten van algemeen economisch belang (voorjaar 2024).
- BVR tot wijziging van het BVR van 17 februari 2017 ter uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling. Dit besluit beoogt een wijziging inzake de regeling van doorstroomtrajecten (voorjaar 2024).

Dialogo over beleidsprioriteiten voor legislatuur 2024-2029

De Commissie Sociale Economie gaat begin 2024 in dialoog over de memoranda van de verschillende leden en bekijkt of ze toewerkt naar een eigen prioriteitennota met enkele kernboodschappen voor de volgende Vlaamse Regering.

Visie over sociale economie als onderdeel van een inclusieve Vlaamse arbeidsmarkt

De commissie werkt aan een nota over het belang van de sociale economie als vorm van inclusieve tewerkstelling voor personen met een arbeidsbeperking. De commissie heeft daarbij de nodige aandacht voor de verhouding en wisselwerking met de reguliere economie.

Evaluatie Decreet Maatwerk bij Collectieve inschakeling

In 2024 staat een evaluatie gepland van het decreet collectief maatwerk. De Commissie Sociale Economie zal deze evaluatie opvolgen en waar nodig in overleg gaan met de onderzoekers en het beleid.

